

УДК 631.11:330.322.0017.

Волощук К.Б., Волощук Ю.О., Колісниченко І.О., Чернієнко О.О.
Подільський державний аграрно-технічний університет
Волощук В.Р.

Кам'янець-Подільське відділення АБ «Брокбізнесбанк»

МОНІТОРИНГ І ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

© *Волощук К.Б., Волощук Ю.О., Колісниченко І.О., Чернієнко О.О.*

Однією з основних проблем реалізації державної інноваційної політики та забезпечення переходу на інвестиційно-інноваційну модель розвитку економіки є неналежне інформаційно-аналітичне супроводження зазначеного процесу, а також відсутність системи моніторингу стану інноваційного розвитку економіки. Для ефективної реалізації державної інноваційної політики необхідно перейти на принципово новий рівень її інформаційно-аналітичного забезпечення та моніторингу стану інноваційно-інвестиційного розвитку економіки та активності агропромислових підприємств.

Ключові слова: держава, інформація, інновації, інвестиції, індикатори, показники, звітність, агропромислові підприємства.

One of basic problems of realization of public innovative policy and providing of passing to the investment-innovative model of development of economy there is improper informative that analytical accompaniment of the noted process, and also absence of the system of monitoring of innovative development of economy status. For effective realization of public innovative policy it is necessary to pass to the fundamentally new level her informative that analytical providing and monitoring of innovative-investment development of economy and activity of agroindustrial enterprises status.

Key words: the state, information, innovations, investments, indicators, indexes, accounting, agroindustrial enterprises.

Одной из основных проблем реализации государственной инновационной политики и обеспечения перехода на инвестиционно-инновационную модель развития экономики есть неподобающее информационно-аналитическое сопровождение отмеченного процесса, а также отсутствие системы мониторинга состояния инновационного развития экономики. Для эффективной реализации государственной инновационной политики необходимо перейти на принципиально новый уровень ее информационно-аналитического обеспечения и

мониторинга состояния инновационно-инвестиционного развития экономики и активности агропромышленных предприятий.

Ключевые слова: государство, информация, инновации, инвестиции, индикаторы, показатели, отчетность, агропромышленные предприятия.

Основна частина. Прогнозування тенденцій інноваційного розвитку та вивчення впливу на нього інструментів державного регулювання є передумовою підвищення ефективності державної інноваційної політики. Великого значення при цьому набуває об'єднання інформаційних ресурсів, з використанням яких відображаються стан, умови, особливості та перспективи провадження інноваційної діяльності в Україні, та створення на цій основі аналітичної системи, здатної забезпечити об'єктивне оцінювання інноваційного розвитку економіки за переліком адаптованих до стандартів Організації економічного співробітництва і розвитку. Для цього необхідне виконання Державної цільової програми розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки. Фінансування Програми здійснюється за рахунок коштів, які передбачаються у державному бюджеті для виконання заходів, визначених Програмою, а також за рахунок коштів грантів міжнародних організацій та інших джерел. Орієнтовний обсяг коштів державного бюджету становить 13,42 млн гривень, що наведено в таблиці 1. Основне джерело фінансування держбюджет. Слід відмітити також, що необхідний обсяг фінансування визначається щороку виходячи з можливостей державного бюджету з урахуванням конкретизації завдань за підсумками виконання Програми у попередні роки.

Таблиця 1

Джерела фінансування

Джерела фінансування	2009	2010	2011	Обсяг фінансування, млн грн
Державний бюджет	3,74	5,79	3,89	13,42
Інші джерела	0,39	0,2	0,2	0,79
Усього	4,13	5,99	4,09	14,21

Таке становище обумовлено як браком коштів, так і відсутністю в останні роки дійової державної системи стимулювання інноваційної діяльності, зачатки якої були поступово скасовані щорічними поправками до відповідних бюджетних та інших законів. [4]

З наведених даних видно, що переміщення України сходинками інноваційного розвитку вимагатиме величезних зусиль, ресурсів, політичної волі і високої мобілізованості суспільства. Проте для окремих секторів вітчизняної економіки ці зусилля мають бути ще більшими, ніж в цілому по всій економіці. У першу чергу це стосується аграрного сектору, а саме із-за відсутності звітності.

Діюча система інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки агропромислових підприємств здійснюється на базі Українського інституту науково-технічної та економічної інформації МОН і регіональних центрів науково-технічної та економічної інформації. Вони здатні забезпечити інформаційно-аналітичну, методичну, організаційну підтримку розвитку інноваційної діяльності та реалізації державної інноваційної політики. Методичне і технічне забезпечення процесів збору та обробки статистичної інформації здійснюється Держкомстатом. [2]

Провести оцінку зовнішніх показників інноваційно-інвестиційної діяльності по діючій системі інформаційно-аналітичного забезпечення можна тільки за коефіцієнтом галузевої конкурентоспроможності. Аналіз якого вказує на те, що чим вище даний показник, тим конкурентноздатніше підприємство в порівнянні з підприємствами галузі. Два інших коефіцієнти: коефіцієнт галузевої інвестиційно-інноваційної активності підприємства та коефіцієнт галузевої інноваційної активності підприємства визначаються тільки на матеріалах монографічних обстежень агропромислових підприємств. Перший показує кількість впроваджених інвестиційно-інноваційних проектів підприємством і наскільки активно підприємство здійснює інвестиційну та інноваційну діяльність. Другий характеризує кількість нововведень на підприємстві. Чим більше даний коефіцієнт, тим активніше здійснюється інноваційна діяльність на

підприємстві.

Однак наведена система показників не співпадає з світовими оцінками інноваційного розвитку. Найбільш інформативну оцінку стану інноваційного розвитку України в розрізі ключових факторів, що його визначають, отримано на основі використання індикаторів Європейського інноваційного табло, які включають п'ять груп індикаторів: «рушійні сили інновацій», «створення нових знань», «інновації та підприємництво», «індикатори застосування інновацій», «інтелектуальна власність. Для об'єктивної оцінки стану інноваційного розвитку України важливе значення має визначення її відносної позиції в рамках країн ЄС за допомогою Європейського інноваційного індексу, Європейського інноваційного табло (ЄІТ).[3]

За ЄІТ Україна знаходиться в останній за рівнем інновативності четвертій групі – «країни, що рухаються навздогін» зі значенням індексу 0,23. Цю групу складають: Угорщина – 0,24, Росія – 0,23, Україна – 0,23, Латвія – 0,22, Польща – 0,21, Хорватія, Греція – 0,20, Болгарія – 0,19, Румунія – 0,16, Турція – 0,08. У порівнянні з іншими країнами ЄС відставання України становить: від «країн-лідерів» – приблизно у 3 рази (Швеція – 0,68), від «країн-послідовників» – 2 рази (Великобританія – 0,48), від країн «помірні інноватори» – 1,6 рази (Норвегія – 0,35). Ранжування країн на основі цього комплексного індикатора інноваційного розвитку має цінність в тому плані, що цей показник визначає, наскільки економічне зростання країни базується на інноваціях. Причому інновації в термінах ЄІТ розуміються в більш широкому контексті, ніж просто технологічні нововведення. Окрім досліджень, розробок, технологій, вони включають показники технологічних дифузій, показники поширення нових знань і ступінь використання інформаційних технологій.

На даний час інноваційні процеси в економіці не набули вагомих масштабів, кількість підприємств, що впроваджують інновації, зменшується з кожним роком і становить зараз 12–14%, що менше в 3–4 рази, ніж в інноваційно розвинутих економіках. Наукоємність промислового виробництва на порядок менше від світового рівня. При цьому майже третина коштів, що витрачаються на інноваційну діяльність, припадає на закупівлю обладнання, в той час як на придбання прав на нову інтелектуальну

власність або на проведення НДДКР витрати на порядок менші. Майже половина з інноваційних підприємств взагалі не фінансують проведення в інтересах свого виробництва наукових досліджень.[5]

Проте низький рівень наукоємності вітчизняного виробництва визначається не тільки дефіцитом грошей або браком стимулів і пільг. Фундаментальне значення має структура економіки. В українській економіці домінують низькотехнологічні галузі виробництва, які природно відносяться до малонаукоємних галузей: добувна і паливна – 0,8–1%; харчова, легка промисловість, агропромисловість – 1,2%. У цілому в Україні домінує відтворення виробництва 3-го технологічного укладу (гірнична металургія, залізничний транспорт, багатотоннажна неорганічна хімія та ін.). Відповідно майже 95% вітчизняної продукції належить до виробництв 3-го та 4-го технологічних укладів. Зростання ВВП за рахунок введення нових технологій в Україні оцінюється всього у 0,7–1%. [1]

Для розвитку та ефективного функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки необхідно удосконалити механізм проведення моніторингу стану інноваційного розвитку економіки та запровадити проведення звітності агропромислових підприємств і аналізу ефективності застосування механізмів державної підтримки та стимулювання інноваційної діяльності.

Порівняно з аналогічними механізмами, що застосовуються в інших країнах, необхідно забезпечити:

- формування і поширення інформації про стан інноваційної діяльності та перспективні вітчизняні розробки з метою привернення до них уваги потенційних інвесторів і споживачів;

- активізувати процес громадського обговорення питань формування та реалізації державної інноваційної політики;

- широкий доступ громадськості до результатів наукових досліджень, створити умови для оприлюднення таких результатів усім зацікавленим суб'єктами інноваційного процесу, крім інформації з обмеженим доступом згідно із законодавством;

- надання державної підтримки в організації та проведенні інформаційно-просвітницьких та виставкових заходів у сфері інноваційної діяльності;

– удосконалити нормативно-правову базу з питань інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки, зокрема її гармонізацію з відповідними нормами міжнародного права.

Потрібно, також підвищити кваліфікацію державних службовців, діяльність яких пов'язана з формуванням та реалізацією державної інноваційної політики, сприяти розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва у сфері формування та реалізації державної інноваційної політики.

Виконання намічених заходів дасть змогу:

➤ сприяти підвищенню рівня конкурентоспроможності економіки;

➤ удосконалити механізм надання державної підтримки та стимулювання інноваційної діяльності; підвищити рівень взаємодії між центральними та місцевими органами виконавчої влади, заінтересованими установами і громадськими організаціями, підприємствами та іншими суб'єктами інноваційного процесу;

➤ забезпечити проведення на постійній основі моніторингу стану інноваційного розвитку економіки, прогнозування відповідних тенденцій;

➤ підвищити науковий рівень обґрунтування підходів до формування та реалізації державної інноваційної політики;

➤ адаптувати механізм збору та обробки інформації про стан інноваційного розвитку економіки агропромислових підприємств до стандартів Організації економічного співробітництва і розвитку та ЄІТ;

➤ забезпечити порівняння стану інноваційного розвитку національної економіки з країнами - членами ЄС, іншими країнами, а також вивчення досвіду таких країн у сфері формування та реалізації державної інноваційної політики, в тому числі і в аграрній сфері;

➤ створити умови для широкого доступу громадськості до обговорення питань, пов'язаних з формуванням та реалізацією державної інноваційної політики;

➤ сприяти поширенню інформації про мету та завдання державної інноваційної політики, результати її реалізації та роль у соціально-економічному розвитку країни та агропромислових

підприємств.

Висновки. Ефективне функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення та моніторинг стану інноваційного розвитку економіки агропромислових підприємств як основи реалізації державної інноваційної політики. полягає у створенні правових, економічних і організаційних умов для розвитку. Для цього необхідно удосконалити механізми збору інформації та проведення моніторингу стану інноваційного розвитку економіки.

Потрібно, крім використання системи діючих показників оцінки зовнішніх показників інноваційно-інвестиційної діяльності та соціальної корисності агропромислових підприємств регіонального та національного рівнів, апробувати в практику індикатори Європейського інноваційного табло, що дасть змогу проводити досконалішу інформативну оцінку стану інноваційного розвитку України в розрізі ключових факторів.

Ми вважаємо, що потрібно запровадити проведення звітності агропромислових підприємств і аналізу ефективності застосування механізмів запровадження і державної підтримки та стимулювання інноваційної діяльності. Слід здійснювати також проведення кон'юнктурних досліджень внутрішнього і зовнішнього ринку, узагальнення патентної та патентно-ліцензійної інформації з метою прогнозування інноваційного розвитку економіки та підготовки пропозицій щодо визначення пріоритетних напрямів розвитку інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Анализ инновационной политики России и Украины по методологии Европейского сообщества / ред. Н.И.Ивановой, И.Ю.Егорова, С. Радошевича – М.: ИМЭМО РАН, 2008. – 237 с.
2. Дем'яненко, М.Я. Оцінка кредитоспроможності агроформувань (теорія та практика): Монографія. М.Я.Дем'яненко, О.Є.Гудзь, П.А. Стецюк - К.: ННЦІАЕ, 2008.-302с.
3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні / Статистичний збірник. Відповідальний за випуск І. В. Калачева. - К.: ДП „Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України”, 2009.-www.ukrstat.gov.ua
4. Стратегія інноваційного розвитку України в умовах глобалізації них викликів.- <http://www.in.gov.ua>
5. Федоренко В.Г. Інвестування: Підручник. В.Г. Федоренко -2-ге вид. перероб.і доп.- К.:Алерта, 2008.-448с.